

Behörighet och statsbidrag
Marlene Olsson Vargas
marlene.olsson-vargas@socialstyrelsen.se

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
a.jam@regeringskansliet.se

Socialstyrelsens yttrande över Promemoria om ny modell för statsbidrag till vissa ideella organisationer inom brottsofferområdet

Arbetsmarknadsdepartementets dnr A2019/00521/JÄM

Sammanfattning

Socialstyrelsen välkomnar framtagandet av en förordning för att sammanföra befintliga statsbidrag som Socialstyrelsen fördelar inom området att stödja brottsoffer eller att förebygga eller motverka brott inom områdena våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck eller prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Socialstyrelsen instämmer i promemorians förslag på flera punkter, till exempel vad gäller att Socialstyrelsen föreslås bli handläggande myndighet och att stöd ska lämnas till riksorganisationer, organisationer som bedriver verksamhet av riksintresse samt till lokala organisationer.

Socialstyrelsen anser dock att förordningen behöver förtydligas i flera avseenden för att den ska bli lättare att tillämpa så att medel ska användas för rätt ändamål. Det innebär bland annat att ändringarna som föreslås i förordning (2011:1062) om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området m.m. inte ska börja gälla förrän år 2020. Socialstyrelsen föreslår även att lydelserna i förordningsförslagen i 14 § avseende beslut och i 17 § avseende redovisning kompletteras.

Utredningens förslag

Socialstyrelsen lämnar följande synpunkter:

Inledande bestämmelser 1 §

Socialstyrelsen anser att hbtq-personer behöver synliggöras och förtydligas i 1 §. Hbtq-personer är en utsatt grupp när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.

Särskilda villkor för verksamhetsbidrag 8 §

Socialstyrelsen avstyrker förslaget om att det ska gälla för år 2020.

Socialstyrelsen lyser ut statsbidrag enligt förordningen (2011:1062) om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området m.m. under juni månad för att få in ansökningar senast den 20 september, handlägga under hösten och därefter fatta beslut och betala ut medel i januari månad.

Förordningen (2011:1062) om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området m.m. ska fortsätta att gälla. För att skapa goda förutsättningar för de sökande organisationerna och Socialstyrelsens handläggning föreslår myndigheten att riksorganisationer och organisationer med riksintresse inte ska kunna söka enligt den nya förordningen för bidragsår 2020 utan tidigast för bidragsår 2021. Det vill säga att förordningen det första året fortfarande endast gäller lokala ideella organisationer. Det innebär att statsbidraget avseende brottsofferverksamhet riktad till hbtq-personer som utsatts för våld i en nära relation även bör hanteras utanför den tilltänkta förordningen inför bidragsår 2020.

Redovisning och uppföljning 17 §

Socialstyrelsen avstyrker förslaget om att redovisning ska ske senast den 1 mars utan föreslår istället att redovisning ska ske senast den 30 april då organisationerna oftast har hunnit ha sina årsmöten och har uppdaterade handlingar som ska bifogas redovisningen.

Redovisning och uppföljning 19 §

Socialstyrelsen avstyrker förslaget om att redovisning ska ske årligen till regeringen senast den 30 september. I och med att flera statsbidrag slås ihop kommer mängden ansökningar och återrapporter att öka föreslår Socialstyrelsen att redovisning ska ske årligen till regeringen senast den 31 oktober.

Hinder mot utbetalning 20 §

Socialstyrelsen har tolkat punkterna 1 och 2 som att de avser bidrag för år ett. Punkterna 3, 4 och 5 som att de berör i första hand bidrag avseende år två i de bidrag som betalas ut för två år. Socialstyrelsen föreslår att paragrafen förtydligas i enlighet därmed.

Överklagande 23 §

Förslaget att beslut om verksamhetsbidrag ska kunna överklagas kommer att medföra stora praktiska konsekvenser för de organisationer som söker statsbidrag. Det får även konsekvenser för Socialstyrelsen som handläggande myndighet. Inte minst eftersom den nya förordningen ersätter flera förordningar och uppdrag och därigenom kommer att vara riktad mot ett stort antal sökande organisationer. Uppskattningsvis kommer Socialstyrelsen årligen att hantera över 200 ansökningar om verksamhetsbidrag eftersom tilltänkt förordning vänder sig till organisationer på såväl lokal som nationell nivå.

Det är i mycket få fall som beviljat belopp är detsamma som sökt belopp i samband med ett förordningsstyrt ansökningsförfarande. Sökt belopp är i de flesta fall mycket större än bifallet belopp, vilket framgår av tabellen i bilaga 1. De flesta beslut för ett statsbidrag med ansökningsförfarande innebär således att majoriteten av organisationerna får delvisa avslag beloppsmässigt, eftersom det hör till undantagen att önskat eller sökt belopp beviljas i sin helhet, vid möjlighet att överklaga dessa beslut finns en risk att handläggningstiderna skulle öka och att myndigheten skulle få en hög administrativ börda. Därmed skulle också organisationernas möjlighet att förbruka medel under innevarande budgetår försämrats.

Enligt promemorian berör förslaget även delvisa bifall. Socialstyrelsen efterfrågar en definition av vad som avses med begreppet delvis bifall eftersom tolkningen skulle ha stor betydelse för vilka beslut som skulle bli överklagningsbara.

I det fall beslut om verksamhetsbidrag ska kunna överklagas förespråkar Socialstyrelsen att ett delvis bifall endast berör de ansökningar där någon del i ansökan avslås, exempelvis att en organisation beviljas medel till två av tre verksamhetsmål. En snävare tolkning skulle vara att delvis bifall gäller för de organisationer som fått bifall till ansökan i sin helhet men med ett lägre belopp än vad som angivits i ansökan. I det senare exemplet skulle konsekvenserna för hanteringen av statsbidraget bli mycket stora.

Vad gäller överklagande av verksamhetsbidrag är det emellertid inte möjligt, utan mycket stora praktiska konsekvenser i bidragshanteringen, att överföra det praktiska exempel (från MUCF) som anges i samband med organisationsbidrag till att även omfatta verksamhetsbidrag om detta innefattar ett bifall till ansökan i sin helhet men med ett lägre belopp.

Nedan följer ett exempel och tänkbara konsekvenser av detta:

Socialstyrelsen får in 200 ansökningar om verksamhetsbidrag. Av dessa får 10 stycken organisationer bifall (dvs. de får det belopp som de ansökt om) och 10 stycken organisationer får avslag (dvs. de får inte ansökt belopp). Detta innebär att resterande 180 stycken organisationer får delvis bifall på sina ansökningar.

När ansökningsperioden löpt ut fattar Socialstyrelsen först beslut i de ärenden som avser avslag och delvis bifall. Om man följer MUCF:s exempel, bör Socialstyrelsen först skicka beslut till de 190 organisationer som får avslag eller delvis bifall på sina ansökningar. Socialstyrelsen måste sedan avvakta överklagandefristens utgång för att se hur många verksamheter som överklagar sina beslut. Anta att det är 50 verksamheter som överklagar sina beslut om delvis bifall. I dessa fall måste då Socialstyrelsen reservera belopp upp till den summa verksamheterna ansökt om, för det fallet att domstolen skulle ändra myndighetens beslut i just beloppsdelen. Socialstyrelsen måste sedan invänta domstolens avgörande innan myndigheten kan skicka ut resterande 10 beslut som avser bifall.

Konsekvenser för organisationer som Socialstyrelsen ser utifrån detta exempel är:

- Det riskerar att bli långhandläggningstid.
- Användningstiden blir kortare för samtliga bidragsmottagare.
- Det finns en risk för att medel aldrig kommer att fördelas på grund av reserverade belopp och i de fall då Socialstyrelsens beslut står fast efter domstols- prövning har myndigheten medel över som går tillbaka till statskassan.
- Socialstyrelsens administrativa arbete skulle öka.
- Vid ny hantering av de överklagade besluten skulle det medföra att beräkningarna måste justeras för samtliga som får bifall eller delvisa bifall.
- Med detta sammantaget medför en osäkerhet för sökande organisationer som kan tänkas innebära att man på kort sikt inte vågar starta planerade projekt och på lång sikt kanske väljer att lägga ner verksamheter.

6.1.4 Organisationer som omfattas av förordningen

Av promemorian framgår det att länsföreningar inte bör omfattas av statsbidraget enligt den nya förordningen.

Socialstyrelsen tar inte ställning i detta förslag men vi vill uppmärksamma att länsföreningar har fått utvecklingsmedel inom våld i nära relationer från Socialstyrelsen.

Socialstyrelsens förslag

Socialstyrelsen fördelar statsbidrag till organisationer, kommuner och regioner varje år. Samtliga bidragsmottagare ska redovisa hur medel har använts, redovisningarna fungerar som underlag för Socialstyrelsens årliga redovisning till regeringen. Många redovisningar är bristfälliga och myndigheten behöver ofta be om kompletteringar på återrapporter och önskar därför få in en skrivning i förordningen om att *återrapporteringen kan ligga till grund för bedömning av framtida ansökningar om statsbidraget*. Socialstyrelsen hänvisar här till 12 § andra stycket förordningen (2009:955) om statsbidrag till vissa juridiska personer som tillhandahåller meningsfull sysselsättning till personer med psykisk funktionsnedsättning. Myndigheten föreslår att motsvarande text ska föras in som ett andra stycke i 14 §. 14 §:den nya förordningen får då följande lydelse.

14 § Socialstyrelsen får prioritera mellan inkomna ansökningar och ge företräde till de ansökningar som bedöms ha bäst förutsättningar att uppfylla det syfte som anges i 2 § och övriga förutsättningar för statsbidrag enligt denna förordning.

Om den som ansöker om bidrag har lämnat redovisning enligt 17 § för tidigare beviljade bidrag, ska, bedömningen av bidragsansökan även göras med beaktande av vad som framgår av redovisningen.

Socialstyrelsen föreslår även mot bakgrund av att myndigheten arbetar med att digitalisera handläggningen av ansökningar om statsbidrag att 17 § i den nya förordningen ska ges följande lydelse.

17 § En mottagare av statsbidrag ska, senast den 30 april året efter det att bidrag tagits emot lämna en ekonomisk redovisning av de mottagna medlen till Socialstyrelsen. Redovisningen ska göras på det sätt som Socialstyrelsen anvisar.

Redovisningen ska innehålla

1. en ekonomisk redovisning av de mottagna medlen och en redogörelse för hur de har använts samt hur de förhåller sig till det syfte som anges i 2 §,

2. för bidrag som lämnats enligt 8 § eller 9 § en redogörelse för de resultat som har uppnåtts och som antas kunna uppnås och hur de förhåller sig till de mål som bidraget beviljats för, och

3. de övriga uppgifter och handlingar som Socialstyrelsen begär.

Beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande generaldirektören Urban Lindberg. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Zara Warglo, Erik Höglund, Natalia Borg och Jenny Rehnman samt enhetschefen Niklas Eneroth och biträdande chefsjurist Lars Robert deltagit. Utredaren Marlene Olsson Vargas har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Urban Lindberg

Marlene Olsson Vargas

Bilaga 1.

I tabellen nedan redovisas sökt och beviljat belopp för 2019 års ansökningar inom de fyra statsbidrag som nämns i promemorian, samtliga är verksamhetsbidrag.

Statsbidrag	Sökt belopp	Beviljat belopp
Sociala organisationer 2019	228 623 254	96 376 000
Kvinno- och tjejjourer 2019, verksamhetsbidrag	150 316 148	98 500 000
Utvecklingsmedel våld i nära relationer, ideella organisationer 2019	75 264 488	10 000 000
Hbtq-brottsoffer 2019	3 495 092	2 000 000
TOTALT	457 698 982	206 876 000